

รายงาน การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

สารบัญ
CONTENTS

การติดตามผู้สัมผัสภักโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก ตุลาคม 2536 - มกราคม 2537

การติดตามผู้สัมผัสภักโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก ตุลาคม 2536 - มกราคม 2537

บทนำ

ภักโรคเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์กลุ่มหนึ่งที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขของประเทศมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นโรคที่ยังไม่สามารถจะกำจัดกวาดล้างให้หมดสิ้นไปจากสังคมได้ เพราะเป็นโรคที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ รวมทั้งมีปัจจัยปัญหาอื่น ๆ อีกหลายประการที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาภักโรค เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะปัญหาผู้ค้าประเวณีทั้งหญิงและชายซึ่งเป็นแหล่งแพร่ภักโรคที่สำคัญที่สุดและมีอยู่เป็นจำนวนมากหลายรูปแบบทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย ทำให้ยากแก่การควบคุมอย่างทั่วถึง และเกินกว่าที่องค์กรใดจะแก้ไขได้โดยลำพังเพราะมีข้อจำกัดอยู่มาก¹

ประมาณร้อยละ 94 - 97 ของผู้ป่วยภักโรคจะมีประวัติสัมผัสทางเพศกับผู้ค้าประเวณี² ซึ่งจัดเป็นผู้สัมผัสภักโรคประเภทที่ 1 (ผู้สัมผัสปฐมภูมิ) หมายถึง ผู้สัมผัสที่แพร่เชื้อภักโรคให้แก่ผู้ป่วย ในขณะที่ภักโรคถูกถ่ายทอดจากผู้ค้าประเวณีเป็นผู้สัมผัสภักโรคประเภทที่ 2 (ผู้สัมผัสทุติยภูมิ) ซึ่งสามารถรับการแพร่เชื้อจากผู้ค้าประเวณีได้

จากข้อมูลสถิติ งานควบคุมภักโรค ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานตามโครงการติดตามผู้สัมผัสภักโรคทั่วประเทศ โดยคิดจากจำนวนผู้สัมผัสภักโรคที่ติดตามได้เปรียบเทียบกับจำนวนผู้สัมผัสภักโรคที่จะต้องติดตาม ในปีงบประมาณ 2534, 2535 และ 2536 คิดเป็น ร้อยละ 71.28, 63.86 และ 61.83 ตามลำดับ สำหรับเป้าหมายในปีงบประมาณ 2537 ได้กำหนดอัตราการติดตามผู้สัมผัสภักโรคให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 ของผู้สัมผัสที่มีรายละเอียดเพียงพอทั้งหมด³

การติดตามผู้สัมผัสภักโรค (Partner notification) เป็นกิจกรรมทางสาธารณสุขอย่างหนึ่ง ที่จัดขึ้นมาเพื่อยับยั้งการแพร่กระจายภักโรค โดยจะเน้นการให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับภักโรค เพื่อให้ผู้ป่วยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีส่วนร่วมในการติดตามผู้สัมผัสทั้งแบบปฐมภูมิและทุติยภูมิให้มารับการตรวจรักษาอย่างถูกต้อง⁴

โรงพยาบาลบางรัก กองภักโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข เป็นแหล่งบริการงานควบคุมภักโรค และศูนย์กลางวิชาการสำหรับเป็นแบบอย่างในงานควบคุมภักโรค ได้มีระบบการติดตามผู้สัมผัสภักโรคมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่เคยมีการประเมินประสิทธิผลของระบบดังกล่าว

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อประเมินผลระบบการติดตามผู้สัมผัสภักโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อทราบลักษณะทางระบาดวิทยาของผู้ป่วยกามโรคชายที่เข้ารับบริการ ตามระบบงานติดตามผู้สัมผัสกามโรค
2. เพื่อประเมินผลการติดตามผู้สัมผัสกามโรคชนิดปฐมภูมิ
3. เพื่อประเมินผลการติดตามผู้สัมผัสกามโรคชนิดทุติยภูมิ

วิธีการศึกษา

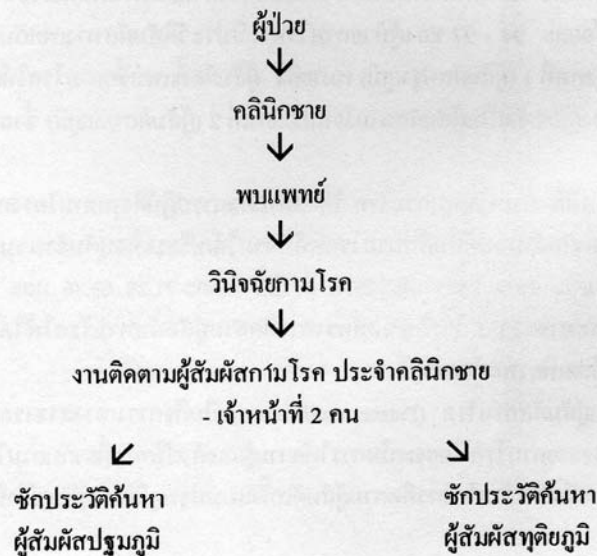
1. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิของผู้ป่วยกามโรคชายที่ได้รับการตรวจรักษาและได้รับคำปรึกษา คำแนะนำจากงานติดตามผู้สัมผัสกามโรค ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2536 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2537 จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1.1) บันทึกใบติดตามผู้สัมผัสกามโรคชนิดปฐมภูมิ(ก.16)
- 1.2) บันทึกใบติดตามผู้สัมผัสกามโรคชนิดทุติยภูมิ(ก.16/พ.)
- 1.3) บันทึกบัตรประจำตัวผู้ป่วยนอก(OPD card)
2. สังเกตและร่วมปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานติดตามผู้สัมผัสกามโรค
3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

โรงพยาบาลบางรัก กองกามโรค มีคลินิกบริการผู้ป่วยทั้งหมด 6 คลินิก ได้แก่ คลินิกชาย คลินิกหญิง คลินิกสุขภาพชาย คลินิกสุขภาพหญิง คลินิกกามโรคกลางคืน และคลินิกโรคผิวหนัง ระบบบริการผู้ป่วยคลินิกชายที่อยู่ในการศึกษาครั้งนี้มีรายละเอียดการดำเนินงานติดตามผู้สัมผัสกามโรค ดังแผนผังที่ 1

แผนผังที่ 1 แสดงระบบบริการคลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

เจ้าหน้าที่ประจำคลินิกชาย 2 คน จะใช้เวลาโดยเฉลี่ย 5-10 นาทีต่อผู้ป่วย 1 ราย โดยให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาเกี่ยวกับกามโรคแก่ผู้ป่วย และชักประวัติค้นหาผู้สัมผัส ปฐมภูมิและทุติยภูมิ รายละเอียดดังแผนผังที่ 2 และ 3

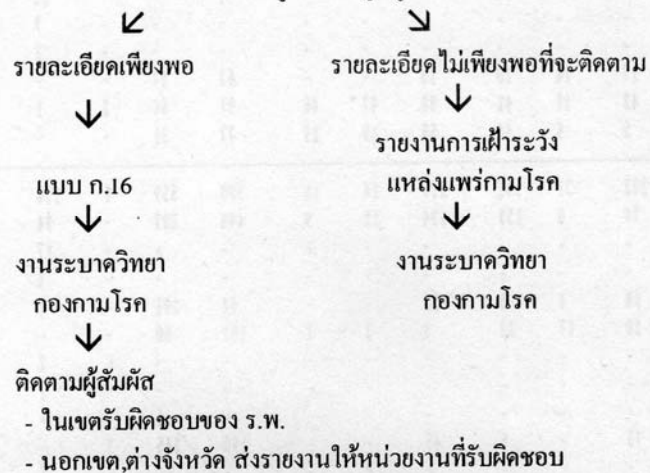
(อ่านต่อหน้า 133)

เนื่องจากเหตุขัดข้องทางเทคนิคบางประการ ตารางที่ 3 ไม่สามารถนำเสนอได้
กองบรรณาธิการขออภัยด้วย

การติดตามผู้สัมผัสผัสมโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก (ต่อจากหน้า 126)

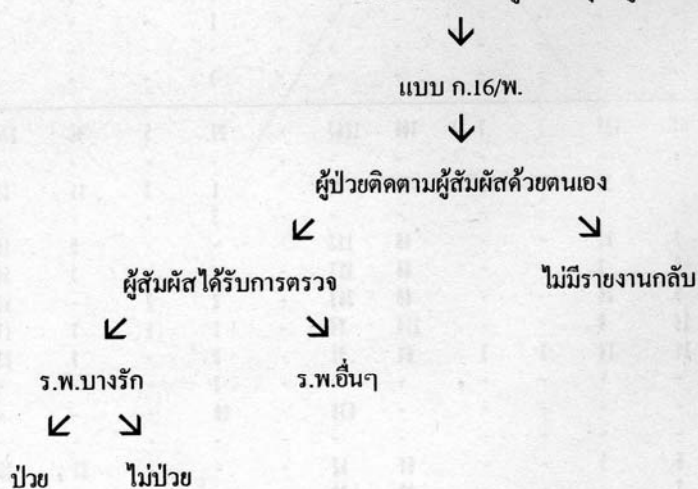
แผนผังที่ 2 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน งานติดตามผู้สัมผัสปฐมภูมิ

ซักประวัติค้นหาผู้สัมผัสปฐมภูมิ

พบ ไม่พบ
แผนผังที่ 3 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน งานติดตามผู้สัมผัสทุติยภูมิ

ซักประวัติค้นหาผู้สัมผัสทุติยภูมิ

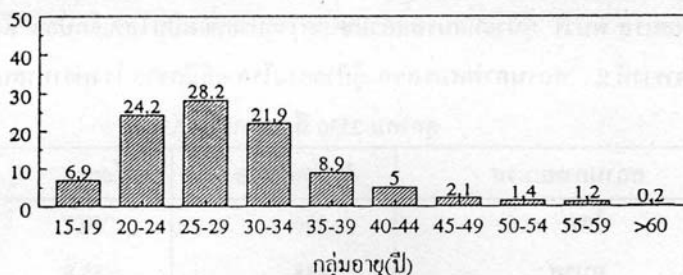
ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2536 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2537 มีผู้ป่วยกามโรคมาับการรักษาที่คลินิกชาย
โรงพยาบาลบางรัก และได้รับการให้คำแนะนำจากงานติดตามผู้สัมผัสผัสมโรค จำนวนทั้งหมด 929 ครั้ง 875 คน

พบว่า ผู้ป่วยมีอายุตั้งแต่ 15-67 ปี ค่ามัธยฐาน 28 ปี กลุ่มอายุที่พบมากที่สุดแก่กลุ่มอายุ 25-29 ปี 20-24 ปี และ 30-34 ปี ดังรูปที่ 1 อาชีพที่พบมากที่สุด คือ รับจ้าง ดังตารางที่ 1

รูปที่ 1 สัดส่วนผู้ป่วยกามโรค แยกตามกลุ่มอายุ คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

ตุลาคม 2536 ถึง มกราคม 2537

ร้อยละ

จำนวนผู้ป่วย 872 ราย

ตารางที่ 1 แสดงอาชีพของผู้ป่วยกามโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

ตุลาคม 2536 ถึง มกราคม 2537

อาชีพ	จำนวนผู้ป่วย(ราย)	ร้อยละ
กรรมกร	16	1.8
รับจ้าง	677	77.4
ค้าขาย/ธุรกิจ	46	5.3
เกษตรกร	5	0.6
นักเรียน/นักศึกษา	20	2.3
รับราชการ	36	4.1
ทหาร ตำรวจ	24	2.7
รัฐวิสาหกิจ	14	1.6
ค้าประเวณี	1	0.1
ว่างงาน	19	2.2
อื่นๆ	15	1.7
ไม่ระบุ	2	0.2
รวม	875	100.00

ในกลุ่มอาชีพรับจ้าง ผู้ศึกษาได้จัดกลุ่มตามลักษณะงานที่ผู้ป่วยบอกเล่าและเจ้าหน้าที่บันทึกไว้ พบว่ามีระบุไว้ชัดเจนเพียง 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.5 (112/677) ในจำนวนนี้พอจะจัดกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพนักงาน ลูกจ้างบริษัท กลุ่มช่าง กลุ่มขับรถรับจ้าง รถแท็กซี่ รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ป่วยที่มีอาชีพรับจ้างด้วยกัน พบว่า พนักงาน ลูกจ้างบริษัท มีสัดส่วนการป่วยร้อยละ 38.4 (43/112) รองลงมาคือ ขับรถรับจ้าง รถแท็กซี่ รถมอเตอร์ไซด์ คิดเป็นร้อยละ 34.8 (39/112) และกลุ่มช่าง คิดเป็นร้อยละ 26.8 (30/112)

สถานภาพสมรส พบว่า ผู้ป่วยที่สมรสแล้วมีมากกว่าผู้ป่วยที่ยังเป็นโสดเล็กน้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถานภาพสมรสของผู้ป่วยกาฬโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

ตุลาคม 2536 ถึงมกราคม 2537

สถานภาพสมรส	จำนวนผู้ป่วย	ร้อยละ
โสด	356	40.7
สมรส	488	55.8
หย่า หม้าย ร้าง	18	2.0
แยกกันอยู่	9	1.0
ไม่ระบุ	4	0.5
รวม	875	100.0

ระดับการศึกษา ข้อมูลจากบัตรบันทึกประจำตัวผู้ป่วยนอก ระบุระดับการศึกษา 788 ราย จาก 875 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.0 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประถมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนต้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษาของผู้ป่วยกาฬโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

ตุลาคม 2536 ถึงมกราคม 2537

ระดับการศึกษา	จำนวนผู้ป่วย (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	9	1.2
ประถมศึกษาตอนต้น	172	21.8
ประถมศึกษาตอนปลาย	215	27.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	127	16.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	94	11.9
อนุปริญญา	120	15.2
ปริญญาตรี	50	6.4
ปริญญาโท ปริญญาเอก	1	0.1
รวม	788	100.0

รายได้ ผู้ป่วยร้อยละ 82.2 (719/875) มีข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ โดยแบ่งรายละเอียดย่อยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มที่มีรายได้ต่อวัน จำนวน 113 ราย พบว่า ค่ามัธยฐานเท่ากับ 150 บาทต่อวัน (50-500 บาท/วัน)

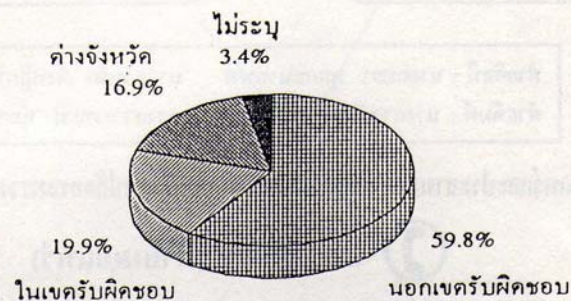
2) กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน จำนวน 605 ราย พบว่า ค่ามัธยฐานเท่ากับ 4,700 บาท ต่อเดือน (300*-200,000* บาท/เดือน)

* เป็นตัวเลขที่บันทึกไว้ในบัตรประจำตัวผู้ป่วยนอก

ผู้ป่วยที่มาใช้บริการส่วนใหญ่มาจากนอกเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลบางรัก คิดเป็นร้อยละ 59.8 ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 ที่อยู่ของผู้ป่วยกามโรค คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

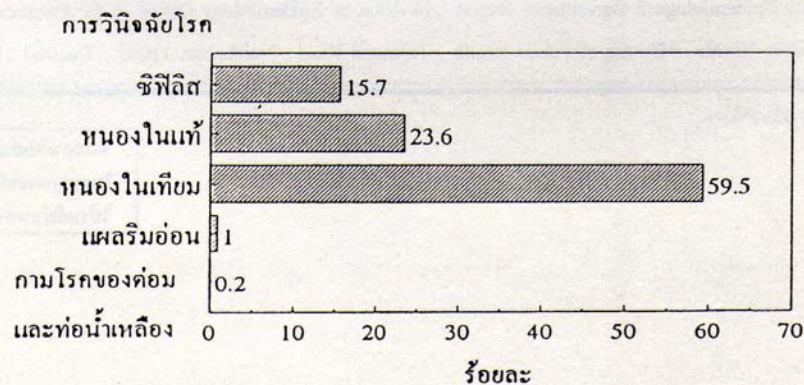
ตุลาคม 2536 ถึง มกราคม 2537

ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาล ได้แก่ บางรัก ยานนาวา สีลม พัฒนพงษ์ สีพระยา สุริวงศ์ เดโช ซอยทรัพย์ พระรามสี่ ซอยบ่อนไก่ หัวลำโพง สาทรเหนือ-ใต้ เจริญกรุง ทุ่งมหาเมฆ ถนนนางลิ้นจี่และรัชดาภิเษก ตรอกจันทร์ ถนนตก สะพานกรุงเทพด้านพระนคร

การวินิจฉัยโรคโดยแพทย์ พบว่า สัดส่วนของกามโรค ร้อยละ 59.5 (575/966) ได้รับการวินิจฉัยเป็นหนองในเทียม(Non-specific urethritis) รองลงมา คือ หนองในแท้ และซิฟิลิสตามลำดับ ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 สัดส่วนการวินิจฉัยกามโรคโดยแพทย์ คลินิกชาย โรงพยาบาลบางรัก

โปรดติดตามต่อฉบับหน้า (11)

กองบรรณาธิการ